

Haász Ágnes

József Attila Fényes és sötét című emlékkiállításáról Gönczi Galéria, Zalaegerszeg

A Magyar Elektrográfiai Társaság és a meghívott művészek nevében köszönöm a lehetőséget kollekciónk bemutatására. Szép és izgalmas feladatot kaptunk, mely reméljük ugyanilyen szép és izgalmas lesz a kiállítást látogatók számára is. A József Attila archívumból kiválasztott, nem túl ismert, Makón, 1927-ben készült fotót dolgoztuk fel alkotásainkban az elektrográfia műfajában, nevezetesen fénymásoló géppel és számítógéppel.

Az év elején a budapesti Ferencvárosi Művelődés Központból induló tárlat vándorkiállítássá nőtte ki magát. Immár 16. alkalommal kerülnek bemutatásra alkotásaink. Galériák, iskolák, művész-mozik, művelődési központok, külföldi Magyar Házak, intézetek érdeklődnek, és kérik kiállításunkat.

A kiállítás címe: „FÉNYES és SÖTÉT”, József Attila tragikus személyes sorsa és költészetének géniusza között feszülő disszonanciára utal... 32 képzőművész alkotta meg 2-2 munkáját diptichon formájában erre a kiállításra. A 23 társasági tagon kívül 9 jeles művészt kértünk fel a részvételre, akik mesteri módon bánnak az elektronika művészi eszközeivel. A kiállított alkotások nem versillusztrációk, hanem önálló művek, melyeket J. A. költészete, művészi hitvallása ihletett meg. A képek mellett lévő versek hangulati jelentőségűek, melyek a költő sokszínű alakját segítenek megidézni az alkotásokkal együtt.

A kiállított művekhez néhány fő megközelítési irány rajzolódik ki: volt, aki a filozófia területéről indult ki – Hegel, Marx, Freud munkássága ugyanis nagy hatást gyakorolt J. A. költészetére –, ilyen Bohár András Talán én is eltűnök hirtelen című munkája. Mások lázadó, a polgári életbe beilleszkedni nem tudó és nem akaró művész költészetét hangsúlyozzák: Herendi Péter: Szabad ötletek jegyzéke, Világosíts fel..., Ország László parázként izzó, Stark István lángokban álló portréja, Detvay Jenő cím nélküli munkája, a szemét fekete sávval eltakaró, „veszélyesnek”, „kivetettnek”, „tiltottnak” bélyegzett költő arcát rajzolja ki...

Néhány alkotót a társadalomkritikai szempont inspirált, a költő szabadságvágya, az elnyomással szembeni dacos magatartása... Daradics Árpád A hetedik című munkája, vörös drótrács glóriájában, Lux Antal vörös nyakkendő, pozitív-negatív portréja a politikában kételkedő és csalódott költőt jeleníti meg...

Beaty Czető (Hollandia) Nem én kiáltok című képkölteménye, a költőt hívja segítségül, kimondani honvágyát, Susanna Lakner az iskolai intézmény zárt, súlyosan a művészre nehezedő párkompozíciója, a költő számára már korán nehezen elviselhető korlátok ellen tiltakozik, Harangozó Ferenc, Kántor József, a hazafit és a bátran-büszkén megfogalmazó ars poéticát vállalót állítja elének...

Másokat tragikus személyes sorsa ihletett meg: Péter Ágnes lézervágó fénykörébe vonja a vasúti szerencsétlenségben elhunyt költőt, vagy éppen saját egyéni képi világába való illesztéssel, az írás, a kép- és falfoszlányok szövetében fogalmazza meg azonosulását József Attilával, s annak lírai habitusának tisztelgett, és tette maivá alakját... (Bátai Sándor, Csernák Máté, Gábos József, Hernádi Paula, Károly Sándor Áron, Kovács Borbála, Lengyel Zsüliett, Papp László, Pál Csaba) Sándor Edit tükörben idézi meg, Sós Evelin a város peremén született, mégis kozmopolita alakját rajzolja... Nagy Stoica Georgeta versszövetbe szötte képeit, Repászki Ferenc szögekkel kivert szenvedésképe a mindenkori művész áldozatvállalását fogalmazza meg. Drozsnik Dávid éles formákban, tükörcserepek közé komponált portréképet...

Koroknai Zsolt Angyali üdvözet sorozatába illesztette az alapképet, személyes halálélményét (apja elvesztését), az ugyanabban a temetőben fekvő két sír közötti oda-vissza megtett út impresszióját, gondolatiságát fogalmazza meg... Végül merész megoldásokkal is találkozhatunk, mint Kecskés Péter talányos, 3 dimenziós színkavalkádba rejtett József Attila portréja, Halbauer Ede, Vass Tibor alkotása a zsenialitás és az idegbetegség határán egyensúlyozó, kötélháncot járó sorsot idézi, erős torzítással, vörös háttérrel a mindenkori lázadót, a Triceps üres, hófehér kép nélküli kerete: Tiszta szívvel, tiszta lappal, a költő önmagával szemben is kegyetlen őszinteségét, érintetlen ősi, romlatlan lelkét mutatja meg...

A magam munkáján a vonalakra hajló fejrészletek, a vonalkód és a sín asszociációját sejtetik meg a nézővel... az ön-azonosítás és az önpusztítás tényére utalva...

A felkért művészek között néhányan külföldön élnek évtizedek óta, ez újabb megközelítési variációra ad módot. Vajon mit jelent 2005-ben számukra, távol a hazától J. A. költészete... Beatty Czető, Lux Antal, Károly Sándor Áron, Susanna Lakner... Természetesen ezek az irányok áthatják, átfedik egymást...

Az elektronikus eszközök gazdag tárháza állt rendelkezésünkre. J. A. 100 éve született költői génuszát egy modern művészeti technikával, képalkotási eljárással, az elektrográfia eszközeivel, határtalan szín- és formavariációkból újraidéztük...

A tárlat nem ígér könnyű befogadást, de a különböző művészi megközelítésekből, a színek és a formák által eljuthatunk egy elgondolkodtató, tartalmas szellemi élményhez, egy színes összképhez, mely nemcsak élővé varázsolja számunkra József Attila alakját, hanem olyan oldalára is rávilágít, mely eddig rejtve volt, és új tartalommal tölti meg, tovább gazdagítja a róla alkotott képet... őszinte, kendőzetlen, lírai, és néhol kiméretlen megjelenítés jellemzi a kiállítást. De mindez igaz, és jellemző napjaink tabukat és bálványokat döntögető, nyilvános önvallomásainak kontextusában...

*(Elhangzott 2005. november 8-án, a kiállítás megnyitóján.)
Budapest-Zalaegerszeg, 2005. november 8.*

Haász Ágnes